

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ

ÜLKE BİLGİ NOTLARI

AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ

ARALIK 2019

AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ

I- ÜLKE KİMLİK KARTI

RESMİ ADI	AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ
RESMİ DİLİ	AFGAN FARSÇASI
PARA BİRİMİ	AFGAN AFGANİSİ (AFA)
BAŞKENTİ	KABİL
YÖNETİM BİÇİMİ	BAŞKANLIK SİSTEMİ
YÜZÖLÇÜMÜ (km²)	652 230
NÜFUS (kişi) (2018-Temmuz)	34 940 837
GSYH (milyar \$) (2018)	19.63
GSYH BÜYÜME ORANI (2018)	%2.7
KİŞİ BAŞINA GSYH (\$) (2018)	528
ENFLASYON ORANI (2018)	%0.63
İŞSİZLİK ORANI (2018)	%1.54
ORTALAMA DÖVİZ KURU (2018)	1\$ = 72.5 AFA
DÖVİZ KURU (04.12.2019)	1\$ = 78.69 AFA
OECD ÜLKE RİSK SINIFLANDIRMASI*	7

Kaynak : CIA - World Factbook

**OECD Ülke Risk Sınıflandırmasına göre ülkeler 0 (en düşük) ile 7 (en yüksek) arasında değerlendirilmektedir.*

T.C. KABİL BÜYÜKELÇİLİĞİ

Büyükelçi : Oğuzhan ERTUĞRUL
Adres : Shah Mahmoud Ghazi Khan Street, No:134, Kabul-Afghanistan
Telefon : +93 20 210 15 79 - 81
E-posta : embassy.kabul@mfa.gov.tr

T.C. KABİL TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Tic. Müşavir Yrd. : Caner BOZAT
Adres : Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor
Shah Mahmoud Ghazi Khan Street, No:134, Kabul-Afghanistan
Telefon : +93 20 210 40 23
E-posta : kabil@ticaret.gov.tr

AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ

Büyükelçi : Abdul Rahim SAYEDJAN
Adres : Cinnah Cad. No: 88, 06551 Çankaya
Telefon : +90 (312) 442 25 23
E-posta : afg.embassy.tr@gmail.com

II- GENEL BİLGİ

Coğrafi Konum

Afganistan, Asya'da denize sınırı olmayan bir ülkedir. Doğu ve güneyde Pakistan, batıda İran, kuzeyde Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan, doğuda da ufak bir sınırla Çin ile çevrilidir.

Siyasi ve İdari Yapı

Afganistan'ın önde gelen siyasi ve bölgesel liderlerinden oluşan geçici Parlamento niteliğindeki Loya Jirga, geçici hükümeti onaylamak ve Anayasayı onaylamak üzere, iki defa toplanmıştır. Afganistan'da Parlamento seçimleri 18 eylül 2005 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, seçimler sonucunda 249 sandalyeli ulusal meclis (Volesi Jirga) ile 102 sandalyeden oluşan senatolu (Meşrano Jirga) iki meclisli bir parlamento oluşmuştur. Ulusal Meclis 19 Aralık 2006 tarihinde resmen açılmıştır.

Ülkede kadınların yönetime katılımının sağlanması açısından alt meclisin 68 sandalyesi her bölgeden en çok oyu alacak olan kadınlara ayrılmıştır.

102 sandalyeli Senato (Meşrano Jirga)'nın üçte biri ülkede bulunan 34 İl Meclisi üyeleri arasından, üçte biri İlçe Genel Meclisi üyeleri arasından geriye kalan üçte biri ise Devlet Başkanı tarafından seçilmektedir.

Afganistan Anayasası geçici olarak toplanan Anayasal Loya Jirga tarafından, hazırlanarak 8 Ocak 2004 tarihinde onaylanmış olup, 16 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Afganistan İslam Cumhuriyeti üniter bir yapıya sahip olup, hali hazırda 34 ilden oluşmaktadır. Henüz sınırları belli olmadığı için, sayısı kesin olmamakla birlikte, 400 civarında da ilçe bulunmaktadır. İl yönetimlerinin başında vali, ilçe yönetimlerinin başında da kaymakam bulunmaktadır. Bu yöneticiler Merkezi hükümet tarafından atanmaktadır. Afganistan'da yerleşim birimlerinin düzenli belediye örgütleri olmamakla birlikte, bazı büyük illerde mevcut bulunan belediye başkanları da, bu geçiş dönemi içinde merkezi hükümet tarafından atanmıştır. Bazı Bakanlıkların illerde temsilcilikleri de bulunmaktadır.

Afgan anayasası Başkanlık sistemi öngörmektedir. Halk oyuyla seçilen Başkan, hükümeti kurmak ve hükümete Başkanlık etme hakkına sahiptir. Başkanın önemli anayasal yetkileri olmasına rağmen; iki meclisli Parlamente'nun, Başkanı denetleme ve engellemeye yönelik hakları bulunmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Afganistan doğal kaynaklar açısından zengin yataklara sahip olup petrol, doğalgaz ve kömür gibi enerji mineralleri, bakır, demir, altın, tuz, gibi değerli ve yarı değerli madenler, cam, seramik, inşaat, kimya ve gübre sanayinde kullanılan madenler, çimento yapımında kullanılan klinker, kireç taşı ve kil, ile mermer yataklarına sahiptir.

III- GENEL EKONOMİK DURUM

Ekonomik Yapı

Afganistan ekonomisi, tarıma ve hayvancılığa (koyun ve keçi yetiştirmeye) bağlıdır. 15 milyonluk çalışabilir nüfusa sahiptir. İşgücünün sektörlere göre dağılımında tarım %80, endüstri %10, hizmetler sektörü ise yine %10'luk bir paya sahiptir. Endüstri ağırlıklı olarak küçük çapta tekstil, sabun, mobilya, ayakkabı, gübre, çimento; el yapımı halılar; doğal gaz, yağ, kömür, bakır işletmelerine dayanmaktadır.

Ekonomik Performans

Ekonomisi dış mali yardıma bağlı olan Afganistan'ın, temel ekonomik politikası, dış yardım ve yabancı yatırım sağlanması üzerine kurulmuştur. Yatırımlar ve dış mali yardımın en verimli şekilde kullanılarak özel sektörün büyümesi ve gelişmesi amaçlanmaktadır.

Mevcut koşullar altında Afganistan merkezi hükümetinin ülkenin yeniden inşa edilmesine yönelik olarak harcayabileceği herhangi bir fonu bulunmadığından, kısa ve orta vadede, ülkenin yeniden yapılanması batılı ülkelerin özellikle ABD'nin ülkeye yapacağı dış yardımlara bağlıdır.

Yabancı ülke ve uluslararası kuruluşlar, Taliban rejiminin devrilmesi sonrası toplanan 2002 Tokyo ve 2004 Berlin Konferanslarında; Afganistan'ın yeniden yapılanması amacıyla vadettikleri 8.3 milyar ABD Dolarlık yardım tutarının 2 Şubat 2006'da düzenlenen Londra Konferansı'na kadar sadece 6.2 milyar ABD Dolarlık (%75) kısmını realize etmişlerdir.

2 Şubat 2006'da gerçekleştirilen Londra Konferansı'nda alınan yeni karar ve taahhütler sonrası imzalanan 5 yıllık yardım ve kalkınma programı anlaşmasına (Afghanistan Compact) göre ise daha önce realize edilmeyen 2.1 milyar ABD Doları da dahil olmak üzere 2006-2010 yıllarını kapsayan dönem boyunca 10.5 milyar ABD Dolarlık yeni bir yardım ve kalkınma paketi onaylanmıştır.

Afganistan'ın ekonomik görünümü, uluslararası yardım akışı ve dört yıllık bir kuraklığın ardından, artan yağışlarla tarımsal üretimde gözlenen çarpıcı artış sayesinde önemli ölçüde iyileşmiş olsa da Afganistan dünyanın en fakir ülkelerinden biri konumundadır.

Afganistan ekonomisi, topraklarının sadece % 15'i ekilebilir olmasına rağmen, ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarımın yanı sıra ekonomi yabancı yardım ve ağırlıklı olarak komşu ülkelerle gerçekleştirilen ticarete dayanmaktadır.

İş gücü ve sermaye kaybı nedeniyle son 20 yıldır Afganistan'ın milli geliri büyük düşüş göstermiştir. Halkın %80'inin günlük geliri 1 ABD Dolarının altında bulunmaktadır.

Afganistan, coğrafi konumu nedeniyle Çin ve Hindistan'ı birbirine bağlayan enerji koridoru üzerinde bulunmaktadır. Bu konumu nedeniyle gerek İran ve Türkmenistan ile 500 milyar ABD Dolarlık enerji anlaşmaları bulunan Çin, Hindistan ve Pakistan'ın, gerek bu enerji koridorunun kontrolünü anılan ülkelere bırakmak istemeyen ABD'nin, ülke üzerinde zaman zaman çatışan zaman zaman ise çakışan ekonomik ve siyasi çıkarları mevcut bulunmaktadır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Afganistan Hükümeti, yeniden yapılandırma sürecinde özel sektörün geliştirilmesine ve ülkeye yabancı sermaye çekilmesine önem vermektedir. Yatırım ortamında iyileşme sağlanması, çok uluslu firmaların Afganistan'a ilgi göstermelerini sağlamıştır. Şu anda ülkede faal olan çok uluslu firmalar arasında Coca-Cola, Alcatel, Hyatt Hotels, Standard Chartered Bank, DHL ve Toyota sayılabilir. AISA verilerine göre önemli yatırımcılar arasında Türkiye, Almanya, Hindistan ve Pakistan önde gelmektedir.

Firmaların, Afganistan'da müteahhitlik hizmetleri ve yatırım için, AISA (Afghanistan Investment Support Agency) kuruluşuna kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Bunun için, firmanın Türkiye'de bağlı bulunduğu Ticaret veya Sanayi Odası'ndan söz konusu odaya bağlı olduklarına dair Sicil Kaydı, Afganistan yetkilisinin kim olduğuna dair şirket kararı, pasaport fotokopisi, şirket imza sirküleri, vergi levhası fotokopisi ile Kabil Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Ofisine müracaat ederek buradan alınacak olan Referans Belgesinin Afganistan Dışişleri Bakanlığı kanalı ile AISA'ya sunulması, AISA Müracaat Formunun doldurulması ve müracaat ücretinin ödenmesi gerekmektedir (AISA'ya kayıt için harcanan para sermaye yapısına göre değişmektedir).

Afganistan'ın hizmetler sektörü çok gelişmemiştir. Ülkedeki iç çatışmaların bitmesi ve güvenlik konusundaki sıkıntıların giderilmesi ile hizmetler sektörünün de hızla büyümesi beklenmektedir.

IV- TÜRKİYE - AFGANİSTAN TİCARİ İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin Afganistan ile dış ticareti yıllara göre farklılık göstermektedir. 2012 yılına kadar artış eğiliminde olan Afganistan'a ihracat bu yıldan sonra düşüş eğilimine girmiştir. 2015 yılında %13.3 azalan Afganistan'a ihracat, 2016 yılında da %9.7 azalarak 145.6 milyon ABD Dolarına gerilemiştir. 2017 yılında ise ülkeye ihracatımız %18.3 oranında artarak 172.3 milyon ABD Doları seviyesine yükselmiştir.

Türkiye'nin Afganistan'a ihracatında ilk sıralarda yer alan ürünler arasında; dokunmuş halılar ve yer kaplamaları, ilaçlar, mücevherat, temizlik kağıtları, demir-çelik inşaat aksamı, kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları, unlu mamuller, elektrik transformatörleri, çeşitli gıda müstahzarları ve plastikten çubuk ve profiller yer almaktadır. Afganistan'dan ülkemize yapılan ithalatta ise başlıca ürünler; sığır ve at cinsi hayvanların ham post ve derileri, yağlı tohum ve meyveler ve bitkisel ürünler yer almaktadır.

Türkiye – Afganistan Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2015	161 492 280	11 889 376	173 381 656	149 602 904
2016	145 590 972	9 398 489	154 989 461	136 192 483
2017	172 300 022	8 830 720	181 130 742	163 469 302
2018	145 410 283	11 656 449	157 066 732	133 753 834
2019 / Ekim	117 326 302	8 596 517	125 922 819	108 729 785

Kaynak : TÜİK

V- İKİ ÜLKE ARASINDA İMZALANAN ANLAŞMALAR

Ülkemiz ile Afganistan arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin temelini oluşturan;

- Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği,
- Gümrük İşbirliği,
- Uluslararası Karayolu Taşımacılığı,
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları

imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Diplomatik Pasaport hamili Türk vatandaşları Afganistan'a yapacakları ziyaretlerde 90 gün süreyle vizeden muaf tutulmaktadır. Diğer Türk vatandaşları vizeye tabi bulunmaktadır.

VI- MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ ALANINDAKİ İLİŞKİLERİMİZ

Firmalarımız, Afganistan pazarına ilk olarak 1999 yılında giriş yapmışlardır. Anılan tarihten 2019 yılı Kasım ayı sonuna kadar geçen sürede **Türk müteahhitlik firmaları tarafından Afganistan'da toplam 6.7 milyar ABD Doları tutarında 712 proje üstlenilmiştir.**

1999–2019/Kasım sonu itibariyle Türk müteahhitlik firmalarının Afganistan'da üstlendikleri proje sayısı, tutarları ve ortalama proje bedellerine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARININ AFGANİSTAN'DA ÜSTLENDİKLERİ PROJELERİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI			
YILLAR	PROJE SAYISI	PROJE BEDELİ (\$)	ORTALAMA PROJE BEDELİ (\$)
2009 ve Öncesi	438	3 774 843 545	8 618 364
2010	88	613 872 429	6 975 823
2011	65	927 529 583	14 269 686
2012	39	463 235 387	11 877 830
2013	16	232 433 279	14 527 080
2014	10	99 234 555	9 923 456
2015	1	15 450 000	15 450 000
2016	10	308 433 107	30 843 311
2017	25	128 777 185	5 151 087
2018	11	36 686 758	3 335 160
2019 - Kasım sonu	9	64 959 268	7 217 696
TOPLAM	712	6 665 455 096	9 361 594

Kaynak : T.C. Ticaret Bakanlığı

Afganistan'da bugüne kadar iş üstlenmiş olan firmalarımız :

- AHMET AYDENİZ İnşaat Gıda Turizm Ticaret A.Ş.
- ÇALIK Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- DORÇE Prefabrik Yapı ve İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş.
- EN-EZ İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- ENTES Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj Taahhüt A.Ş.
- EPIK Taahhüt Sanayi İç ve Dış Ticaret A.Ş.
- FEKA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- GÜLSAN İnşaat Sanayi Turizm Nakliyat ve Ticaret A.Ş.
- KOLİN İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- LİMAK İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- MAKİMSAN Asfalt Taahhüt İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- METAG İnşaat Ticaret A.Ş.
- NUROL İnşaat ve Ticaret A.Ş.
- SERKA Taahhüt İnşaat A.Ş.
- TEPE İnşaat Sanayi A.Ş.
- USLUEL Enerji Tesisleri Taahhüt ve Ticaret A.Ş.
- YDA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- YENİGÜN İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- YP İNŞAAT A.Ş.
- YÜKSEL İNŞAAT A.Ş.
- ZAFER Taahhüt İnşaat ve Ticaret A.Ş.

Afganistan'da 2019 yılında iş üstlenmiş olan firmalarımız :

- FEKA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. (NATO işleri)
- HASELSAN İnşaat ve Ticaret A.Ş. (Kabil şehri su sistemleri)
- MAKRO Mekanik Elektronik Bilişim Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (NATO işleri)
- PİMTEK İnşaat Madencilik Ticaret A.Ş. (Kamal Khan Barajı ve Akış Kontrol Projesi + Qadis Khordak Su Toplama Barajı)

Rusya, Orta Asya ve Kafkasya'da büyük ve prestijli projelere imza atan Türk müteahhitlik firmaları, bu tecrübeleri sayesinde Afganistan'ın altyapısının inşasında da önde gelen aktör konumunda olmuştur. Tecrübelerini, ekipmanlarını, makine parklarını ve çalışanlarını Afganistan'a taşıyan firmalar, Afganistan'da bugüne kadar birçok proje üstlenmişlerdir.

Türk firmaları müteahhitlik alanında yabancı yatırımcılar arasında birinci sırada yer almakta olup, ülkede 70'den fazla müteahhitlik firması kayıtlı bulunmaktadır.